

מסורות

מחקרים במסורות הלשון ובלשונות היהודים

האוניברסיטה העברית בירושלים

המכון למדעי היהדות

החוג ללשון העברית

המרכז ללשונות היהודים וספרויותיהן המרכז לחקר מסורות קהילות ישראל

מועצת המערכת: משה בר-אשר, גדעון גולדנברג, אבי הורביץ

עריכת לשון: אברהם בן-אמתי

כתובת המערכת: החוג ללשון העברית

האוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים 91905

מסורות

מחקרים במסורות הלשון ובלשונות היהודים

כרך יג-יד

בעריכת

אהרן ממן ושמואל פסברג

ירושלים ה'תשס"ז

הספר יוצא לאור בסיוע הקרן ע"ש פולה ודוד בן-גוריון
מיסודה של משפחת פדרמן

ההפצה: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס
האוניברסיטה העברית, ת"ד 39099, ירושלים
פקס': 972-2-5633370
דואר אלקטרוני: magnes@huji.ac.il

כל הזכויות שמורות
למכון למדעי היהדות ולמחברי המאמרים

ISSN 0334-1674

סדר והפקה: האקדמיה ללשון העברית, גבעת רם, ירושלים
הדפסה: דפוס "גרפית" בע"מ, ירושלים

פתח דבר

גיליון כפול זה של מסורות מציג בפני הקורא שישה עשר מאמרים מקוריים ומגוונים העוסקים בלשונות היהודים. תשעה מהמאמרים מבוססים על הרצאות שנישאו בכינוס הבינ-לאומי הראשון של המרכז ללשונות היהודים וספרויותיהם על הנושא "לשונות היהודים כלשונות תרגום", שנערך באוניברסיטה העברית בירושלים בט'–י"ב בסיוון תשס"ג (9–12 ביוני 2003) ונוהל בידי פרופ' משה בר-אשר, מנהל המרכז ללשונות היהודים וספרויותיהם, ובסיועה של ד"ר עפרה תירוש-בקר, המרכזת המדעית של המרכז.

המאמרים נדרשים ללשונות יהודים רבות: הערבית היהודית לניביה (נחם אילן), משה בר-אשר, יהודית הנשקה, רחל חיטין-משיח ותמר לביא, יוסף תדגי ועפרה תירוש-בקר), הארמית היהודית (חזי מוצפי), הספרדית היהודית (מיכל הלד), היוונית היהודית (שפרה שגול), הצרפתית היהודית (סימון מרג'ן-אוחנא), הפרובנסלית היהודית (סיריל אסלנוב), האיטלקית היהודית (מיכאל ריזיק) ולשונות תורכיות של הקראים (דן ד"י שפירא). עוד נכללו בגיליון מחקרים על התרגום לצרפתית של מערכת הזמנים בעברית המקרא (נטלי אקון), השפעה אפשרית של העברית על הגרוזית (ראובן אנוך), ושמותיו של אחד מטעמי המסורת הטברנית (נורית רייך). מחקר לשונות היהודים במאמרים אחדים המתפרסמים כאן נתמך על ידי קרן הזיכרון לתרבות יהודית. המימון להפקת כרך זה בא ממכון מנדל למדעי היהדות של האוניברסיטה העברית. המערכת מבקשת להודות לראש המכון, פרופ' ישעיהו גפני, ולרכזת המחקרים, גב' אהובה כהן, על הטיפול המסור והנאמן בתפעול הצרכים החמריים של ההפקה.

תודת המערכת נתונה גם לעורך הלשון, מר אברהם בן-אמתי, לגב' עירית בריס, שהכינה את הסדר, לגב' ליוה מוהר, מרכזת ההוצאה לאור של האקדמיה ללשון העברית, ולדפוס "גרפית" ולמנהלו, מר שמעון חן, שהוציאו מתחת ידם מלאכה מתוקנת.

העורכים

ירושלים, ערב חג הסוכות ה'תשס"ז

תוכן העניינים

ה	פתח דבר
	נחם אילן
1	”הגדת פרחי” (קהיר, המחצית הראשונה של המאה העשרים): על הגבול הדק שבין מקור ותרגומו לטקסט דו-קולי
13	האם הייתה לעברית השפעה על הלשון הגרוזית? ראובן אנוך
25	תרגום ”הסכמות” לפרובנסלית (1557): טשטוש הזהות הלשונית היהודית או הישרדותה? סיריל אסלנוב
41	תרגום ה”זמנים” של העברית המקראית לצרפתית על פי תרגומי מגילת רות נטלי אקון
59	מסורות מקבילות של השרח שבעל פה במגרב וגלגוליהן משה בר-אשר
75	עיון ראשון בתרגום ספרדי-יהודי לשיר השירים ממרוקן מיכל הלד
89	עיתונות עברית בערבית יהודית: ”הארץ” ו”הדואר” בגרבה – לאופיים של שני תרגומים יהודית הנשקה
105	חידודי לשון ”מוגרשים” בשירת רבי רפאל אהרן מונסוניגו רחל חיטין-משיח ותמר לביא
125	שיר על דוד וגַלְיָה בארמית חדשה יהודית ובעברית מן המאה ה-18 חזי מוצפי
163	על העברית בקהילת קרפנטרס ובשכנותיה (פרק שני) סימון מרגין-אוחנא

תוכן העניינים

181	לשון תרגומי "במה מדליקין" ו"פיטום הקטורת" בסידורים האיטלקיים	מיכאל ריז'יק
203	לשמותיו של הטעם שלשלת	נורית רייך
225	גלוסר ללשון המשנה (פאה, שבת, עירובין, פסחים) ביוונית יהודית מגניזת קהיר	שפרה שנול
253	סיגול לשוני בתרגומי התנ"ך ללשונות תורכיות של הקראים	דן ד"י שפירא
279	תרגומי התפילות מעברית לערבית יהודית מאת שמואל מלכא	יוסף תדגי
315	שרח לפיוט "מי כמוך" לרבי יהודה הלוי בערבית יהודית מאלג'יריה	עפרה תירוש־בקר
VII		תקצירים באנגלית